

ОЦІНКА ВИРОБНИЦТВА ТА СПОЖИВАННЯ ПРОДУКЦІЇ СКОТАРСТВА

С. В. Василенко, аспірант

В. М. Микитюк, к. е. н., професор

Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто сучасний стан і вплив чинників на процес виробництва продукції скотарства. Проаналізовано рівень споживання продукції тваринництва та її значення для продовольчої безпеки.

Рассмотрено современное состояние и влияние факторов на процесс производства продукции скотоводства. Проанализирован уровень потребления продукции животноводства и ее значение для продовольственной безопасности.

The paper deals with up-to-date state and factors that affect the process of cattle breeding production. It also highlights the level of cattle breeding produce consumption and its meaning for food safety.

Постановка проблеми. Кризовий стан, в якому опинилася національна економіка, відчутно позначився на продовольчому забезпеченні населення. На процес виробництва продуктів харчування, зокрема тваринного походження, вплинула обмеженість матеріально-технічних, фінансових, людських та інших ресурсів. Важливим чинником у забезпеченні продовольчої безпеки є формування взаємопов'язаних організаційно-економічних умов з ресурсами, які сприятимуть максимально можливному виробництву продукції сільського господарства і тваринництва, зокрема.

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок у вивчення питань галузі скотарства та продовольчої безпеки зробили вчені: В.Г. Андрійчук, В.І. Бойко, І.І. Лукінов [2], В.М. Микитюк [4], П.Т. Саблук [5], О.В. Скидан, В.В. Юрчишин та інші.

Метою дослідження є оцінка сучасного стану галузі скотарства для забезпечення населення продукцією тваринництва та її значення для продовольчої безпеки.

Результати досліджень. На сучасному етапі розвитку аграрних підприємств молочно-м'ясного напрямку спостерігаються негативні процеси, які призводять до скорочення поголів'я і зниження продуктивності тварин, що впливає на обсяги виробництва та забезпечення потреб населення молочною та м'ясною продукцією.

Виробництво – це процес створення матеріальних благ, необхідних для існування та розвитку суспільства. Хоч суспільний лад охоплює виробництво, розподіл, обмін і споживання, проте головним у цьому процесі є виробництво, де створюються продукти для споживання [5, с. 6].

Через скорочення поголів'я великої рогатої худоби у всіх категоріях господарств по Україні і Житомирській області зменшились обсяги виробництва тваринницької продукції, у тому числі на одну особу (табл. 1).

У 2008 р. порівняно з 1990 р. виробництво м'яса на душу населення скоротилося на 43 кг по Україні та на 70 кг по Житомирській області; молока – відповідно в 1,9 та 1,6 рази. Як результат, зменшилось споживання м'яса, молока та м'ясо-молочних продуктів на одну особу в Україні і в Житомирській області (табл.2). Так, споживання м'яса і м'ясопродуктів однією особою зменшилось по Україні на 25,8 % та по Житомирській області на 35,3 %; молока і молочних продуктів відповідно в 1,5 та 1,7 рази.

Таблиця 1

Виробництво продукції тваринництва на душу населення, кг*

Види продукції	Рік					2008 р. у % до 1990 р.
	1990	2005	2006	2007	2008	
Україна						
М'ясо (у забійній вазі)	84,0	33,9	36,8	41,1	41,2	49,0
Молоко	472,3	291,1	284,0	263,6	254,3	53,8
Житомирська область						
М'ясо (у забійній вазі)	104,2	33,7	36,8	34,9	34,3	32,9
Молоко	737,4	547,1	550,3	488,1	472,2	64,0

*Джерело: розраховано за даними Держкомстату України

За розрахунками науковців, річна норма споживання м'яса на 1 людину повинна складати 80 кг, у тому числі 35 кг яловичини і телятини, норма споживання молока на рік повинна складати 380 кг. Порівнюючи з іншими країнами, можна стверджувати, що рівень споживання майже усіх продуктів в Україні значно нижчий, ніж в розвинутих країнах світу. Так, наприклад, рівень споживання м'яса в Україні на 70 % нижчий, в США та Франції і на 65 % – ніж в Німеччині. Нині показники, що характеризують споживання продуктів харчування населення України і визначають рівень її продовольчої безпеки, знизилися до критичної межі, особливо це стосується м'яса, молока. Протягом більше десяти років у країні спостерігається одноманітне жирowo-вуглеводне харчування більшої частини населення [3, с. 69-73].

Таблиця 2

Споживання продукції тваринництва з розрахунку на душу населення, кг*

Види продукції	Рік					2008 р. у % до 1990 р.
	1990	2005	2006	2007	2008	
Україна						
М'ясо і м'ясопродукти (у перерахунку на м'ясо)	68,2	39,1	42,0	45,7	50,6	74,2
Молоко і молочні продукти (у перерахунку на молоко)	373,2	225,6	234,7	224,6	213,8	57,3
Житомирська область						
М'ясо і м'ясопродукти (у перерахунку на м'ясо)	65,8	33,1	35,8	37,9	42,6	64,7
Молоко і молочні продукти (у перерахунку на молоко)	434,4	282,9	287,9	265,7	250,7	57,7

*Джерело: розраховано за даними Держкомстату України

Підвищення рівня продовольчої безпеки держави на основі нарощування виробництва продуктів харчування, поліпшення їх якості і збалансованості за поживними елементами, а також забезпечення більшої доступності кожної людини до продовольчих ресурсів для здорового харчування є стратегічним пріоритетом соціального та економічного розвитку України [2, с. 3].

Приєднуючись до думки В. М. Микитюка та О. В. Скидана, можна констатувати, що економічний розвиток будь-якої країни, добробут її населення значною мірою залежить від вирішення проблеми продовольчої безпеки. За визначенням авторів, продовольча безпека – це такий еколого-економічний стан держави (регіону), при якому всі її громадяни забезпечені продовольством у необхідній кількості, асортименті та відповідної якості, що підтримує найвищий рівень їх фізичного і психічного здоров'я. При цьому існують відповідні ресурси, потенціал та механізми постійного збереження такого стану (переважно власними силами держави чи регіону) для всіх верств населення незалежно від зовнішніх і внутрішніх факторів та за умови збереження сприятливого стану навколишнього середовища [4, с. 6, 17-18].

Згідно з визначенням агентства США з питань міжнародного розвитку (USAID), продовольча безпека – це коли усі люди мають постійний фізичний та економічний доступ до достатньої кількості продовольства для задоволення своїх харчових потреб, необхідних для продуктивного та здорового життя [6, с. 2].

У контексті розгляду існуючих підходів слід звернути увагу на погляди вчених, для яких стратегія держави в продовольчій сфері направлена на досягнення продовольчої безпеки як важливої умови збереження суверенітету, економічної стабільності і соціальної стійкості. Вона полягає в оптимізації для національних умов комбінації політичних, економічних, соціальних, культурних, психологічних і інших факторів вирішення проблеми [1, с. 38].

Несприятлива цінова ситуація на ринку та відсутність підтримки галузі стали причиною стану, в якому опинилось скотарство. Зменшення кормовиробництва через скорочення площ сільськогосподарських угідь, зниження продуктивності тварин вплинули на обсяги виробництва тваринницької продукції. Як наслідок – втрата економічної зацікавленості товаровиробників у виробництві продукції даної галузі.

Висновки та пропозиції. З метою підвищення рівня продовольчої безпеки, а отже, і задоволення фізіологічних потреб людей у продуктах харчування необхідно на державному рівні вжити певні заходи:

підвищити купівельну спроможність населення, забезпечити розвиток ефективного сільськогосподарського виробництва, збалансувати продовольчий ринок.

Список використаних джерел

1. *Гусаков В.Г.* Продовольча безпека Білорусії / В.Г. Гусаков, З.М. Ільїна, В. І. Бельський // Економіка АПК. – 2008. – №8. – с.35-46.
2. *Лукінов І.І.* Про стратегію трансформації АПК і забезпечення продовольчої безпеки України: Наукова доповідь / І.І. Лукінов, П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2000. – №8. – с.3-36.
3. *Ляшенко О.М.* Про стратегію забезпечення продовольчої безпеки / Ляшенко О.М. // 36. наук. праць Луганського держ. аграрного ун-ту. Економічні науки. – 2006. – № 9. – С. 69-73.
4. *Микитюк В.М.* Формування продовольчої безпеки в Україні: регіональний аспект. / В.М. Микитюк, О.В. Скидан. – Житомир: Видавництво Державного агроекологічного університету, 2005. – 248 с.
5. *Саблук П.Т.* Економіка виробництва молока і молочної продукції в Україні: Моногр. / П.Т. Саблук, В.І. Бойко. – К.:ННЦ ІАЕ, 2005. – 340 с.
6. Food Security Indicators and Framework for Use in the Monitoring and Evaluation of Food Aid Programs. – USAID. – 1999. – 45 p.